

PUDASJÄRVEN KAUPUNGIN LAUSUNTO RANUAN KUNNAN KUPINAVAARAN TUULIVOIMAHANKKEEN OSALLISTUMIS- JA ARVIOINTISUUNNITELMASTA

JOHDANTO

Pudasjärven kaupunki antaa kaupunginhallituksen päätöksen KH 14.10.2025 § 314 mukaisesti seuraavan lausunnon Ranuan kunnan puolen Kupinavaaran tuulivoimahankkeen osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta. Lausunto koskee sekä Kupinavaara Itäisen että Kupinavaara Läntisen kaavoitettavia alueita.

Kupinavaaran tuulivoimahanke sijoittuu Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan maakuntien alueelle Ranuan kunnan ja Pudasjärven kaupungin rajan molemmin puolin. Alueelle suunnitellaan 75-105 tuulivoimalan rakentamista. Yksittäisen tuulivoimalan teho on enintään 10 MW ja kokonaiskorkeus enintään 350 metriä.

Hankkeen sijoituksessa sekä kahden maakunnan alueelle, että kahden kunnan alueelle, Pudasjärven kaupunki näkee tarpeelliseksi lausua Kupinavaaran tuulivoimahankkeesta sekä ympäristövaikutusten arviointiohjelman että Ranuan osallistumis- ja arviointisuunnitelman osalta. Pudasjärven kaupunki on keskustellut tai kommentoinut tässä lausunnossa esiin nostamista asioista jo hankkeesta vastaavan ja konsultin kanssa, mutta viranomaistahona kaupunki haluaa jättää myös virallisen lausunnon naapurikunnalle Ranualle. Pudasjärven kaupunki tulee ohjaamaan alueellensa kaavoitettavaa Kupinavaaran tuulivoimahankkeen osuutta ja haluaa mahdollisuuksien mukaan edistää molemmille kunnille tärkeiden asioiden huomioon ottamista. Pudasjärven kaupungissa on voimassa Pudasjärven tuulivoimaohjelma 2030, jonka sisältöä ja kriteereitä tulee noudattaa sen alueelle tai sen rajaan kiinni suunnitelluissa tuulivoimahankkeissa. Vastavuoroisesti Pudasjärven kaupunki kunnioittaa ja noudattaa Ranuan kunnan tuulivoimaohjelmaa.

TAUSTATIEDOT

Kupinavaaran hankkeesta vastaava Winda Energy Oy jätti Pudasjärven kaupungille kaavoitusaloitteen 14.1.2025. Pudasjärven kaupunki hyväksyi kaavoitusaloitteen 13.5.2025. Kupinavaaran koko hankealuetta koskeva YVA-ohjelma ja Ranuan puolen kaavoitettavan alueen osallistumis- ja arviointisuunnitelma ovat nyt nähtävillä. Pudasjärven puolta koskevan kaavoitettavan alueen osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa ei ole aloitettu ollenkaan.

Kupinavaaran tuulivoimahankkeessa oleellisia ja ohjaavia kokonaisuuksia ovat Pohjois-Pohjanmaan energia- ja ilmastovaihe- ja maakuntakaavan sisältö ja sitä varten tehdyt selvitykset, Pudasjärven kaupungin tuulivoimaohjelma 2030, Rovaniemen ja Itä-Lapin maakuntakaavan sisältö ja Lapin liiton aurinko- ja tuulivoimaselvitys sekä Ranuan kunnan tuulivoimaohjelma. Oleellisia tuulivoimaloiden, sähkölinjojen, teiden ja muiden oheisrakenteiden sijoittelua ja rajaamista ohjaavia vähimmäisetäisyyksiä ja lausekkeita on eritelty edellä mainituissa kaavoissa, selvityksissä ja ohjelmissa.

Pohjois-Pohjanmaan energia- ja ilmastovaihe- ja maakuntakaavaa varten tehtyjä selvityksiä olivat muun muassa TUULI-hanke ja Natura 2000 -riskiselvitys. Pudasjärven kaupungin tuulivoimaohjelma 2030 pohjautuu TUULI-hankkeen sisällöstä jalostettuun Pudasjärven tuulivoimaselvitykseen. Pudasjärven tuulivoimaohjelma 2030 määrittelee suojavyöhykkeet alueellensa suunniteltaviin tuulivoimahankkeisiin, joista

PUDASJÄRVEN KAUPUNKI

tärkeimmät ovat etäisyydet (lähimmistä voimaloista) asutukseen 2000 m, pohjavesialueisiin 200 m, luonnonsuojelu- ja luonnonsuojeluohjelma-alueisiin 500 m, Natura-alueisiin 1000 m (SPA) / 500 m (SAC) ja maa- ja merikotkan pesäpaikkoihin 2000 m. Suojavyöhykkeiden lisäksi Pudasjärven tuulivoimaohjelman kriteeristössä on eritelty:

Tuulivoima-alueita ei saa sijoittaa siten, että taajama, kylä tai useamman asunnon kokonaisuus jää useamman tuulivoima-alueiden ympäröimäksi siten, että kielteiset vaikutukset ovat merkittäviä.

Tuulivoima-alueiden suunnittelussa huomioidaan maakuntakaavoituksen yhteydessä tunnistetut ekologiset käytävät. Yhteyksien tulee olla riittävän leveitä.

Tuulivoima-alueiden suunnittelussa tulee huomioida vaikutukset poronhoidolle ja muille luontaiselinkeinoille. Samaan paliskuntaan kohdistuvat yhteisvaikutukset eivät saa muodostua merkittäviksi. Yleiskaavan/YVA-menettelyn yhteydessä tulee tehdä tarkempi selvitys poronhoitoon kohdistuvista vaikutuksista, ellei asiaa ole toisin todettu paliskunnan, viranomaisten ja hanketoimijan välisissä keskusteluissa.

Syötteen matkailualueen (sis. kansallispuisto) lähialueelle (noin 15 000 m) sijoittuvilta hankkeilta vaaditaan erityistarkastelut (mm. maisemaan liittyen) vaikutuksista matkailuun.

Ranuan ja Pudasjärven tuulivoimaohjelmien kriteerit ovat monelta osin yhteneväiset. Selvyyden vuoksi Pudasjärven kaupunki haluaa nostaa Ranuan kunnan tuulivoimaohjelmasta seuraavat asiat:

Tuulivoimaloiden sijoittumista suunniteltaessa on huomioitava maakuntakaavassa tunnistetut ekologiset yhteystarpeet sekä viheryhteystarpeet. Tuulivoimaloiden sijoittumista suunniteltaessa ekologisille yhteystarpeille sekä viheryhteystarpeille on jätettävä riittävän leveä rakentamaton alue.

Ranuan kunnan tuulivoimaohjelman suojavyöhykkeet lähimmistä voimaloista; asutukseen 2000 m, pohjavesialueisiin voimalan napakorkeus + 200 m, luonnonsuojelu- ja luonnonsuojeluohjelma-alueisiin 500 m, Natura-alueisiin 1000 m ja maa- ja merikotkan pesäpaikkoihin 2000 m.

PUDASJÄRVEN KAUPUNGIN LAUSUNTO

Pudasjärven kaupunki viranomaistahona toimii alueensa, alueensa luonnon ja sen alueella toimivien tahojen, kuten asukkaiden ja paliskuntien, edunvalvojana. Pudasjärven kaupunki pitää Kupinavaaran tuulivoimahankkeen kokonaisuutta haastavana useista eri syistä, jotka on eritelty tässä lausunnossa. Pudasjärven kaupunki on lausunut laajemmin yhteysviranomaiselle YVA-ohjelmasta ja nostanut joitakin asioita siitä myös tähän lausuntoon. Ranuan kunta hyväksyi Kupinavaaran kaavoitusaloitteen jo vuonna 2024, mutta Pudasjärvi hyväksyi oman puolensa kaavoitusaloitteen vasta 13.5.2025. Pudasjärven kaupunki on taktisesti viivyttänyt kaikkia sille tehtyjä kaavoitusaloitteita, sillä kaupunki halusi odottaa Pohjois-Pohjanmaan energia- ja ilmastovaihekaavun valmistumista ja kaupungin resurssit tuulivoimaohjelmansa mukaiseen kokonaisuuden hallintaan ovat olleet rajallisia ennen huhtikuuta 2025. Tämä aiheutti sen, että nyt YVA-ohjelman ja Ranuan puolen OAS:n valmistuttua Pudasjärven puolen OAS:a ei ole edes aloitettu. Jatkossa Pudasjärvi toivoo molempien kuntien kaavoituksen etenevän Kupinavaaran osalta samanaikaisesti. Pudasjärven kaupunki on antanut asiasta palautteen hankkeesta vastaavalle ja lausunut asiasta myös yhteysviranomaisena toimivalle Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle. Yhtäaikaan eteneminen

PUDASJÄRVEN KAUPUNKI

ja nähtävilläolo on myös alueen asukkaiden ja muiden tahojen kannalta kuin myös hankkeen hyväksyttävyyden kannalta tärkeää.

Pudasjärven kaupunki on lausunut Kupinavaaran YVA-ohjelman voimalapaikoista ja saattaa tätä lausunnon osaa koskevan sisällön myös Ranuan kunnan tietoon. Kupinavaaran Pudasjärven puoleisesta hankealueesta on tehty Pudasjärven tuulivoimaohjelman mukainen hankeselvitys. Hankeselvityksen yhteydessä hankkeesta vastaava on sitoutunut noudattamaan taustatiedoissa mainittuja Pudasjärven tuulivoimaohjelman kriteereitä suojavyöhykkeineen. YVA-ohjelman läpikäynnin yhteydessä on käynyt ilmi, ettei Pudasjärven tuulivoimaohjelman (eikä myöskään Ranuan kunnan tuulivoimaohjelman) suojavyöhykkeitä ole noudatettu nykyisten voimalapaikkojen sijainneissa. Nykyiset voimalapaikkojen sijainnit alittavat edellytetyt etäisyydet luonnonsuojelu- ja luonnonsuojeluohjelma-alueisiin, pohjavesialueisiin ja asutukseen. Voimalapaikat olivat alle suojavyöhyke-etäisyyden muuttamaan rakennukseen nähden.

Seuraavat tuulivoimalasijainnit eivät noudata Pudasjärven ja Ranuan tuulivoimaohjelmien mukaista 500 metrin suojavyöhyke-etäisyyttä luonnonsuojelu- tai luonnonsuojeluohjelma-alueista ja kyseisiä voimaloita tulee joko siirtää tai poistaa, jotta edellytetty etäisyys toteutuu:

- VE1 nro 3, 4, 5, 8, 13, 14, 15, 18, 22, 23, 27, 29, 34, 36, 52, 64, 78, 80, 97, 98 ja 99
- VE2 nro 8, 12, 13, 25, 30, 32, 33, 36, 41, 49, 57, 59, 70, 71 ja 72.

Seuraavat tuulivoimalasijainnit eivät noudata Pudasjärven ja Ranuan tuulivoimaohjelmien mukaista suojaetäisyyttä pohjavesialueista ja kyseisiä voimaloita tulee joko siirtää tai poistaa, jotta edellytetty etäisyys toteutuu:

- VE1 nro 13, 23, 72 ja 104
- VE2 nro 29, 41, 52 ja 74.

Myös sähkönsiirron vaihtoehtoon SVE1 sähköasema tulee siirtää kauemmaksi Kelankylän pohjavesialueesta. Pudasjärven kaupunki painottaa, että se ei hyväksy tuulivoimaohjelmansa kriteerien noudattamatta jättämistä eikä niissä määriteltyjen suojavyöhyke-etäisyyksien alittamista. Oletettavasti myös Ranuan kunta haluaa tuulivoimaohjelmaansa noudatettavan. Pudasjärven kaupunki on antanut asiasta hankkeesta vastaavalle palautetta ja lausunut asiasta Lapin ELY-keskukselle. Nämä merkittävät virheet tulisi korjata kaavaluonnos- ja YVA-selostusvaiheeseen. Lisäksi Pudasjärven kaupunki vaatii, että kuntarajassa ei ole kiinni voimaloita (VE1 kuusi voimalaa ja VE2 viisi voimalaa).

Kupinavaaran hanke on erittäin laaja ja sillä tulee olemaan yksittäisten vaikutustyyppien lisäksi yhteisvaikutuksia muiden hankkeiden kanssa. Kupinavaaran luoteispuolella 4,5 km etäisyydellä on kehitteillä Nassakan 38 tuulivoimalan hanke, lounaispuolella 8,1 km etäisyydellä on kehitteillä Haarahiltusen yhdeksän tuulivoimalan hanke, eteläpuolella 4,2 km etäisyydellä on suunnitteilla Uolevinsuon yhdeksän tuulivoimalan hanke ja etelä-kaakkoispuolella 8,1 km etäisyydellä on kehitteillä Pärjä-Kivarin hankkeen Pärjän alue yhdeksällä tuulivoimalalla. Hankkeilla tulee olemaan maisemallisia yhteisvaikutuksia ainakin Syötteelle, Rytinkiin, Sarajärvelle, Pärjänsuolle ja Ranuan puolen kyliin. Lisäksi Kupinavaara aiheuttaa saartamisvaikutuksia asutukseen yhdessä Nassakan hankkeen kanssa, mahdollisen Uolevinsuon hankkeen kanssa kuin myös itsessään irrallisena olevan eteläisimmän alueen kanssa.

Kaikkien näiden hankkeiden yhteisvaikutukset ovat merkittäviä Pudasjärven Livon paliskunnan ja muiden vaikutusalueen paliskuntien poronhoitoon. Pudasjärven Livon paliskunnalla on ainakin Kupinavaaran ja Nassakan hankealueiden välissä pitkä aita-alue ja Kelankylän lähellä erotusaita. Pudasjärven kaupunki on pitänyt oman alueensa paliskuntien kanssa katselmuksia alueilleen suunnitelluista

PUDASJÄRVEN KAUPUNKI

tuulivoimahankkeista. Katselmukset ovat olleet antoisia ja avanneet neuvottelumahdollisuuksia paliskuntien kanssa hyväksyttävän kokonaisuuden löytämiseksi. Pudasjärven kaupunki suosittelee ehdottomasti tätä toimintatapaa naapurikunnilleen. Pudasjärven kaupunki on avoin myös yhteiseen katselmukseen, jossa olisivat paikalla Pudasjärven kaupungin ja Ranuan kunnan edustajat kuin myös Pudasjärven Livon paliskunnan ja Kuukkaan paliskunnan edustajat.

Pudasjärven kaupunki on myös lausunut Kupinavaaran YVA-ohjelmasta seuraavaa ja haluaa saattaa seuraavan myös Ranuan kunnan tietoon:

Vaikka hanketta kehitetään kahden maakunnan ja kahden kunnan alueelle, on rajaviiva merkityksetön vaikutuksia arvioitaessa ja aluetta tulee tarkastella kokonaisuutena. Merkittävien maisemaan, asutukseen, poronhoitoon, luontoon ja ekologiseen verkostoon kohdistuvien yhteisvaikutusten vuoksi Kupinavaaran tuulivoimahankkeesta tulisi tehdä myös kolmas vaihtoehto YVA-selostusvaiheeseen. Nykyiset kaksi vaihtoehtoa ovat molemmat erittäin suuria ja kohtuullisemman kokoisen hankevaihtoehdon tarkastelu olisi tarkoituksenmukaista. Tällainen vaihtoehto voisi olla Lapin aurinko- ja tuulivoimaselvityksen rajauksen mukainen alue Ranuan puolella ja maksimissaan yhdeksän voimalaa sisällyttävä alue Pudasjärven puolen pohjoisemmista alueista, jolloin maakuntakaavan seudullista merkittävyyttä noudatetaan. Tällaisella hankerajauksella voisi silti toteuttaa vielä 35-50 voimalaa (Pudasjärven puolelle 9 voimalaa ja Ranuan puolelle 26-41 voimalaa) ja vähennettäisiin merkittävästi vaikutuksia asutuksen saartamiseen, poronhoidon vasoma-alueisiin, maisemallisiin vaikutuksiin ja ekologisen yhteyden häiriintymiseen.

PUDASJÄRVEN KAUPUNGIN LAUSUNNON YHTEENVETO

Pudasjärven kaupunki antaa tämän lausunnon ensisijaisesti alustavien voimalapaikkojen alitettujen suojavyöhyke-etäisyyksien vuoksi ja toivoo, että Pudasjärvi ja Ranua pitävät yhteistä linjaa Kupinavaaran hankekehityksessä ja kaavoituksen ohjaamisessa tuulivoimaohjelmiansa puitteissa. Pudasjärven kaupunki on korostanut tässä lausunnossa lisäksi yhteistyötä paliskuntien kanssa ja tämän osalta Pudasjärvi on valmis yhteistyöhön. Myös yhteisvaikutukset tulevat olemaan merkittäviä useissa eri vaikutustyypeissä. Pudasjärven kaupunki on ottanut kantaa myös hankkeen vaihtoehtoihin. Lisäksi olisi kaikkien etujen mukaista, että seuraavat kaavoitusvaiheet etenisivät hankkeen molempien sijaintikuntien suhteen samanaikaisesti.

14.10.2025

Pudasjärven kaupunginhallitus